

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 12.4.2005
COM(2005) 139 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES
PARLEMENT**

DE TIENDE VERJAARDAG VAN HET EURO-MEDITERRANE PARTNERSCHAP:

**Een werkprogramma om de uitdagingen van de komende vijf jaar
het hoofd te bieden**

**{SEC(2005) 482}
{SEC(2005) 483}**

1. INLEIDING: HET EURO-MEDITERRANE PARTNERSCHAP KAN REKENEN OP DE ONVERMINDERDE STEUN VAN DE EU

De bijeenkomst van de Euro-mediterrane ministers van Buitenlandse Zaken op 27 en 28 november 1995 in Barcelona vormde een keerpunt in de betrekkingen tussen de Europese Unie en haar burens in het zuidelijke en oostelijke deel van de Middellandse Zee: er werd een partnerschap in het leven geroepen dat alomvattend is in zijn geografische en sectorale reikwijdte en vooruitstrevend in zijn politieke, economische en sociale ambities.

Uit het Barcelona-proces is een sterk **partnerschap** gegroeid, dat op **gezamenlijke inbreng**, dialoog en samenwerking bouwt. Met succes heeft dit partnerschap langdurige politieke en institutionele banden tussen Europa en de mediterrane partnerlanden gesmeed en deze landen op het pad van de hervorming gebracht. Belangrijker evenwel is dat het werd gedreven door een gemeenschappelijke politieke wil om gezamenlijk een ruimte van dialoog, vrede, veiligheid en gedeelde voorspoed tot stand te brengen. Wat de EU betreft, vormde het partnerschap ook een versterking van traditioneel en strategisch sterke banden en solide betrekkingen met de mediterrane landen.

In een wereld waarin de globalisering steeds verder oprukt, blijft de EU de belangrijkste handelspartner van de mediterrane landen, zowel wat goederen als diensten betreft. Meer dan 50% van de handel van het Middellandse-Zeegebied vindt plaats met de EU en bij sommige landen heeft meer dan 70% van de uitvoer de EU als bestemming. Europa heeft het grootste aandeel in de directe buitenlandse investeringen (36% van alle directe buitenlandse investeringen) en de EU is met een bedrag van bijna 3 miljard euro per jaar aan leningen en subsidies de grootste verstrekker van financiële steun en middelen in de regio. De EU is ook de belangrijkste bron van toerisme en de eerste migratiebestemming.

Er zijn associatieovereenkomsten gesloten tussen de EU en haar mediterrane partners¹, maar de totstandkoming van een echte regionale markt wordt nog altijd belemmerd, met name door de moeizame integratie van de mediterrane landen onderling. De voortdurende fragmentatie van de zuid-mediterrane markten werkt als een rem op grote binnen- en buitenlandse investeringen. De interregionale handel in de zuid-mediterrane regio, die minder dan 15% van de totale handel bedraagt, staat op het laagste peil ter wereld voor regio's van deze omvang. Ondanks het feit dat de EU de grootste partner van de regio is, worden dus nog niet alle mogelijkheden van het partnerschap benut.

De regionale dimensie van het partnerschap is sterk toegenomen met de oprichting van de FEMIP in 2003 (de Euro-mediterrane investeringsfaciliteit in het kader van de Europese Investeringsbank), de instelling van de Euro-mediterrane parlementaire vergadering in 2004, de oprichting van de Anna Lindh-stichting voor de dialoog van

¹ Er zijn overeenkomsten van kracht met Marokko, Tunesië, Egypte, Jordanië, Israël, de Palestijnse Autoriteit en Libanon. De overeenkomst met Algerije is ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Met Syrië is een overeenkomst geparafeerd.

culturen in Alexandrië in 2005, na een daartoe strekkende ministeriële beslissing in 2004, en ten slotte de ondertekening van de overeenkomst van Agadir² in 2004.

De conferentie naar aanleiding van de tiende verjaardag biedt de gelegenheid om een balans op te maken van de resultaten die tot dusver met het proces van Barcelona zijn geboekt, en om na te gaan welke obstakels er op de weg liggen en hoe enkele grotere knelpunten met hernieuwde inspiratie kunnen worden aangepakt met het oog op de verwezenlijking van de gemeenschappelijke doelstellingen.

Op de conferentie zal ook kunnen worden onderzocht hoe het Europese nabuurschapsbeleid (ENB), door middel van actieplannen die samen met de partnerlanden worden overeengekomen, en het proces van Barcelona de kwaliteit van de Euro-mediterrane betrekkingen kunnen verbeteren. Een van de hoofddoelstellingen van het nabuurschapsbeleid is de ondersteuning en bevordering van binnenlandse hervormingen. In de bilaterale actieplannen werd daarom een ambitieuze agenda opgenomen om tot convergentie van de regelgeving met de EU te komen. Het nabuurschapsbeleid en het proces van Barcelona zullen elkaar op die manier aanvullen en versterken.

Het Europese nabuurschapsbeleid geeft de partnerlanden de mogelijkheid om deel te nemen aan de interne markt van de EU, EU-programma's en EU-beleid (op voorwaarde dat de overeengekomen prioriteiten, die uitdrukking geven aan gemeenschappelijke waarden en beleidsdoelstellingen, in acht worden genomen). Het ENB helpt echter ook de samenwerking tussen de landen van het proces van Barcelona te versterken en de regionale en subregionale samenwerking verder te bevorderen. Met het Europese nabuurschaps- en partnerschapsinstrument zal financiële steun worden verleend voor grensoverschrijdende en transnationale samenwerking, bovenop de huidige bilaterale en regionale samenwerking.

Ofschoon de verklaring van Barcelona en het algemene concept dat erin wordt beschreven, nog steeds gelden, is er geen plaats voor zelfgenoegzaamheid. Zowel in de Arab Human Development Reports van de UNDP en de verklaringen van Sanaa en Alexandrië als op de top van de Arabische Liga in 2004 in Tunis werd benadrukt dat verder moest worden gewerkt aan politieke en economische hervormingen, vrouwenrechten en onderwijs om te voorkomen dat de regio achterop raakt. De verwezenlijking van een aantal doelstellingen van de verklaring van Barcelona vordert slechts langzaam, ten dele doordat de partners zich niet altijd ten volle leken in te zetten om de principes toe te passen waartoe zij zich hadden verbonden, ten dele ook als gevolg van de moeilijkheden die werden veroorzaakt door de aanhoudende conflicten in de regio, en doordat het zoeken naar consensus soms als een rem werkte op de landen die sneller vooruit wilden. Ook ontwikkelingen zoals de voortschrijdende globalisering en de steeds grotere politieke en economische afhankelijkheid tussen landen onderling vereisen dat het partnerschap gezamenlijk opnieuw wordt bekeken. Op economisch gebied is door een gebrek aan daadkracht bij de uitvoering van economische hervormingen en bij de aanpak van de liberalisering van de economie en de handel, een grote sprong voorwaarts uitgebleven in het niveau van de economische welvaart die uit economische integratie voortvloeit. De inspanningen om de welvaarts kloof tussen noord en zuid te

² De overeenkomst van Agadir tot instelling van een vrijhandelszone tussen Marokko, Tunesië, Egypte en Jordanië.

dichten, moeten worden verdubbeld. In de bijlage bij deze mededeling is een gedetailleerde analyse opgenomen van de verwezenlijkingen en de tekortkomingen op de drie terreinen die het partnerschap bestrijkt (het politieke, economische en sociale hoofdstuk), sinds het proces van Barcelona in 1995 van start ging. Er zij op gewezen dat de nadruk in deze mededeling ligt op voorstellen ter versterking en verdieping van het partnerschap in de toekomst. De lijst van voorstellen is niet uitputtend en is bedoeld als een aanvulling op de diverse initiatieven en programma's die momenteel lopen.

In 2005 vindt er op 30 en 31 mei in Luxemburg een vergadering plaats van de ministers van Buitenlandse Zaken van de landen van het partnerschap ("Barcelona VII") en staat er eind november een buitengewone conferentie in Barcelona gepland. Deze mededeling dient als voorbereiding op beide bijeenkomsten. Zij omvat voorstellen om concrete vooruitgang te boeken op enkele terreinen die van wezenlijk belang zijn voor de toekomst van de regio en voor de betrekkingen van de EU met haar mediterrane partners. Deze initiatieven zullen, zodra er overeenstemming over is bereikt, de komende vijf jaar helpen om enkele specifieke uitdagingen aan te pakken waarmee onze partners op de korte en middellange termijn worden geconfronteerd:

(1) Mensenrechten en democratie

Doel is vooruitgang te boeken met politieke hervormingen op het gebied van mensenrechten, democratie, vrede en veiligheid, en een krachtiger stempel te drukken op het proces ter versterking van het openbaar bestuur en de participerende democratie.

(2) Duurzame economische groei en hervormingen

De modernisering van de economieën van de Euro-mediterrane partnerlanden is noodzakelijk om hen in staat te stellen te profiteren van de kansen die worden geboden door de globalisering en de vrijhandel met Europa. Het verdiepen van de economische integratie tussen de EU en de mediterrane landen – tezamen met een regionale zuid-zuid integratie – wordt een van de hoofddoelstellingen voor de komende jaren. Dit doel zal worden bereikt door een liberalisering van handel en diensten, grotere investeringen en convergentie van de regelgeving. Het zal ook zaak zijn door te gaan met structurele hervormingen, die tot doel hebben obstakels voor de groei, investeringen en werkgelegenheid weg te nemen, om een gezond macro-economisch klimaat tot stand te brengen. De economische voordelen voor de regio wat groei en werkgelegenheid betreft, zullen de mediterrane partnerlanden helpen de noodzakelijke vijf miljoen banen per jaar te scheppen om nieuwkomers op hun arbeidsmarkt betere economische vooruitzichten te bieden zonder afbreuk te doen aan een duurzame ontwikkeling.

(3) Onderwijs

Het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en het verstrekken van onderwijs aan allen zijn van wezenlijk belang voor de sociale en menselijke ontwikkeling van de mediterrane partnerlanden. Eenderde van de bevolking in deze landen is jonger dan vijftien. Het onderwijsbeleid en de verwerving en

verspreiding van kennis zijn kritieke factoren voor een duurzame en op de toekomst gerichte menselijke ontwikkeling van de regio.

De discussie mag evenwel niet tot deze gebieden worden beperkt; de initiatieven die in deze mededeling worden voorgesteld, omvatten daarom ook voorstellen op het gebied van sociale hervormingen, migratie, massavernietigingswapens en terrorismebestrijding, die eveneens tot doel hebben de uitdagingen aan te pakken waarmee wij de komende vijf jaar zullen worden geconfronteerd.

Dit werkprogramma moet concreet vorm worden gegeven binnen het institutionele kader van het proces van Barcelona en het Europese nabuurschapsbeleid en met name het belangrijkste instrument daarvan, de nationale actieplannen. Het tijdschema van het werkprogramma is opgenomen in deel 3 van deze mededeling. De financiële middelen in de vooruitzichten 2007-2013 zullen fors moeten worden verhoogd en de Commissie heeft al voorstellen ingediend voor het nieuwe Europese nabuurschaps- en partnerschapsinstrument.

Op opeenvolgende ministerbijeenkomsten is beklemtoond dat zowel in de EU als de partnerlanden **meer zichtbaarheid** moet worden gegeven aan het partnerschap. De tiende verjaardag en de uitroeping van 2005 tot het jaar van het Middellandse-Zeegebied bieden in dit verband een uitstekende gelegenheid om met een duurzame strategie van activiteiten en evenementen het partnerschap beter over het voetlicht te brengen.

Te dien einde moet een reeks heldere en consistente boodschappen worden overeengekomen, die met behulp van de meest effectieve instrumenten voor communicatie en publicatie moeten worden verspreid. De massamedia spelen hierbij een essentiële rol.

De Commissie heeft de partnerlanden al een gedetailleerde lijst van op regionale en nationale basis geplande informatie- en communicatieactiviteiten voorgelegd, waaronder satelliettelevisieprogramma's op regionale basis, bilaterale activiteiten met nationale radio- en televisienetwerken, initiatieven in samenwerking met de nationale en regionale pers, proactieve organisatie van evenementen en uitwisselingsactiviteiten ten behoeve van journalisten, en specifieke activiteiten die zijn gericht op de civil society en de jongeren. In dit verband moet ook aandacht worden besteed aan de strijd tegen racistische audiovisuele inhoud.

De ministers van Buitenlandse Zaken waren het er op hun laatste bijeenkomst in Den Haag over eens dat effectieve communicatie slechts mogelijk is als alle partners een gelijkkluidende boodschap uitzenden. De Commissie dringt er bij de partnerlanden op aan om zowel gouvernementele als niet-gouvernementele kanalen aan te boren om dit doel te bereiken.

2. EEN WERKPROGRAMMA VOOR DE KOMENDE VIJF JAAR

2.1. Bevordering van mensenrechten en democratie

Het bewerkstelligen van vooruitgang op het gebied van mensenrechten en democratie is cruciaal voor de verwezenlijking van duurzame veiligheid en

stabiliteit. Door de mededeling van de Commissie van mei 2003³ over mensenrechten en democratisering is een grotere nadruk komen te liggen op samenwerking op deze gebieden. De partners moeten nagaan hoe zij dit kunnen realiseren, onder andere door beleid te ontwikkelen dat de gelijkheid van mannen en vrouwen alsook de sociale en basisrechten bevordert, en waarbij de sociale partners en de civil society actief worden betrokken en gestimuleerd om zich te ontwikkelen. In dit verband is het zaak te streven naar een gemeenschappelijke opvatting over de uitdagingen voor de democratisering, inclusief de rol van democratische islamitische politieke bewegingen in de nationale politiek. De conferentie van Sanaa in januari 2004, die werd bijgewoond door 800 deelnemers van de civil society, overheden en internationale organisaties uit de Arabische wereld, was een constructief evenement dat op ruime mediabelangstelling kon rekenen. In de verklaring van de conferentie werd overeenstemming bereikt over tien punten, waaronder de bescherming van de mensenrechten, de versterking van de rol van de vrouw, de versterking van de democratie, pluralisme en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Sommige van deze conclusies zouden ook aan de orde kunnen worden gesteld in het Euro-mediterrane partnerschap. Recenter werd in het Arab Human Development Report van de UNDP "Towards Freedom in the Arab World" (dat op 5 april 2005 is verschenen) een grondige analyse van het deficit inzake vrijheid en goed bestuur verricht, en zowel de theoretische als de praktische stand van zaken op het gebied van de vrijheden en de economische en sociale rechten in de Arabische landen onder de loep genomen.

In overeenstemming met haar mededeling van mei 2003 stelt de Commissie voor om in 2006 een Euro-mediterrane conferentie over mensenrechten en democratisering te houden, die op subregionaal niveau wordt voorbereid. Zij moet een platform bieden om regionale inspanningen ter versterking van de democratie en het pluralisme vooruit te brengen, gezamenlijke inspanningen in het kader van het nabuurschapsbeleid over het voetlicht te brengen, goede praktijken uit te wisselen en de Arabische civil society tot participatie te bewegen. Acties ter bevordering van het burgerbewustzijn en het mensenrechtenonderwijs zullen op nationaal en regionaal niveau worden ondersteund. Deze conferentie moet concrete ideeën voor de toekomst opleveren, die via het nabuurschapsbeleid en de financieringsinstrumenten tot praktische resultaten moeten voeren.

Voortbouwend op de activiteiten die zij op het gebied van mensenrechten en democratisering onderneemt, zal de Commissie voorstellen om een *faciliteit voor de democratie* in te stellen ter bevordering, ondersteuning en beloning van de partners die zich ook ondubbelzinnig hebben verbonden tot gemeenschappelijke waarden en gezamenlijk vastgestelde prioriteiten op het gebied van politieke hervormingen. Deze faciliteit, die in het Europese nabuurschaps- en partnerschapsinstrument zou worden ondergebracht, zou verder gaan dan de specifieke steun die kan worden verstrekt in het kader van regionale of nationale actieplannen. De faciliteit zou in 2007 in werking moeten treden en zal er ook voor zorgen dat goed bestuur en de bevordering en eerbiediging van mensenrechten en democratische beginselen sterker worden geïntegreerd in de hoofdstroom van het beleid.

³ Een nieuwe impuls voor EU-maatregelen inzake mensenrechten en democratisering met mediterrane partners (COM(2003) 294).

2.2. Bevordering van de werkgelegenheid en duurzame economische groei door liberalisering van de handel en regionale integratie

Uit de evaluatie van het proces van Barcelona blijkt dat het partnerschap met groot succes de doelstelling van vrijhandel in industriegoederen tussen de EU en iedere mediterrane partner heeft verwezenlijkt. De partners moeten nu de nodige maatregelen nemen om deze kern van vrijhandel uit te breiden door de liberalisering van de handel in landbouw- en visserijproducten te versterken en de markten verder open te stellen op nieuwe gebieden zoals diensten en vestiging. Naar schatting tweederde van de totale toegevoegde waarde wordt immers gegenereerd in de landbouw- en de dienstensector. Het beeld is genuanceerder met betrekking tot het algemene doel, namelijk het totstandbrengen van een echte regionale markt die de groei en de investeringen in het zuiden stimuleert, en het verkleinen van de welvaarts kloof tussen Europa en zijn burens. Gelet op de snelle bevolkingstoename in het Middellandse-Zeegebied moet het geven van een nieuwe prikkel aan marktintegratie, die op zijn beurt moet leiden tot meer investeringen, hogere groeicijfers en meer nieuwe banen, een prioriteit worden in de betrekkingen in de komende vijf jaar. De wijze waarop dit kan gebeuren, wordt hieronder uiteengezet.

a) Liberalisering van de handel en het recht van vestiging op regionale en vrijwillige basis

De liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging is een doelstelling die in de associatieovereenkomsten met alle mediterrane partnerlanden is opgenomen, en vormt een absolute prioriteit met het oog op de totstandbrenging van een echte vrijhandelsruimte in het Middellandse-Zeegebied die meer omvat dan vrij verkeer van goederen. Liberalisering kan een krachtig beleidsinstrument worden voor op handel gebaseerde groei in het Middellandse-Zeegebied met een uitwaaierend effect op andere economische gebieden.

De dienstensector is goed voor circa 60% van het BNP van de mediterrane landen. Wereldbankstudies tonen aan dat de liberalisering van de handel in diensten tot een omvangrijke welvaarts groei leidt (volgens sommige schattingen ligt deze tot driemaal hoger dan de voordelen die kunnen worden verwacht van de liberalisering van de handel in goederen). Doordat de liberalisering van diensten ook vergaande binnenlandse hervormingen vereist, draagt zij ook bij aan het proces van binnenlandse economische aanpassing en hervorming.

De buitenlandse investeringen in de regio blijven ontoereikend; dit is een van de grote tekortkomingen van het economische partnerschap. Om deze urgente kwestie aan te pakken, zouden de mediterrane partners de vestiging in hun regio moeten vergemakkelijken. De maatregelen mogen niet beperkt blijven tot een verbetering van het regelgevende kader voor binnen- en buitenlandse investeringen – op dit gebied is al vooruitgang geboekt – maar moeten ook ingrijpen op het bredere institutionele kader met als doel resterende knelpunten zoals transactiekosten, de zekerheid en afdwinging van contracten en de geringe bescherming van intellectuele-eigendomsrechten op te lossen.

Door de investeringen en de handel tussen de EU en haar mediterrane partners te bevorderen, zal de liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging bijdragen aan het dichten van de economische kloof tussen de noordelijke en

zuidelijke partners. Dit liberaliseringsproces moet gepaard gaan met een sterke convergentie van de regelgeving in de partnerlanden met de internemarktregels van de EU.

In deze context moet de EU haar mediterrane partners uitnodigen om een verdere stap te zetten in de integratie door onderhandelingen aan te vatten die niet volgens het sinds 1995 gevolgde traditionele hub-and-spoke model verlopen, maar op een wijze waarbij noord-zuid en zuid-zuid handelsintegratie worden gecombineerd. Het beginsel van vrijwillige deelname moet duidelijk worden vastgelegd en onverkort in acht worden genomen. Deze nieuwe aanpak zou erin bestaan dat op regionale basis onderhandelingen worden geopend met de landen die daartoe bereid zijn.

Een soortgelijke aanpak werd reeds gevolgd bij het kaderprotocol inzake diensten dat door de ministers van Handel in juli 2004 in Istanbul werd aangenomen en als model zal dienen bij de komende onderhandelingen. De deelnemende landen zullen nog steeds bilateraal met elkaar onderhandelen, maar het resultaat van deze gesprekken zal worden samengebracht en ook voor de overige landen gelden op basis van het non-discriminatiebeginsel dat in de zogenaamde “regionale meestbegunstigings-clausule” is vervat. Deze clausule zal alle mediterrane partners de zekerheid bieden dat ook zij van het beste aanbod kunnen profiteren dat de EU een bepaald land voor een bepaalde sector heeft gedaan. In ruil daarvoor zullen de deelnemende landen hun sectoren openstellen voor elkaar en de EU.

De EU en de mediterrane landen moeten daarom overeenkomen om te onderhandelen over de liberalisering en de integratie van de handel in diensten en het recht van vestiging, overeenkomstig de verplichtingen die zijn aangegaan op regionaal niveau en in de ENB-actieplannen. Deze onderhandelingen zullen open staan voor alle mediterrane partners die bereid zijn een dergelijke regionale overeenkomst te sluiten (met uitzondering van Turkije gezien de status van kandidaat-lidstaat van dat land). De Commissie zal de Raad een voorstel voor onderhandelingsrichtsnoeren voorleggen met het oog op de opening van de onderhandelingen in de tweede helft van 2005. De partnerlanden moeten bereid zijn deze onderhandelingen over de liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging, die een sterk regionale dimensie hebben, tijdig te voltooien om dit proces te laten aansluiten bij de beoogde totstandbrenging van een vrijhandelszone in 2010.

Deze inspanningen moeten beogen sociale vooruitgang en economische ontwikkeling te combineren. Te dien einde, en ook om te garanderen dat de fundamentele sociale en economische rechten in acht worden genomen, moet een belangrijke rol worden toebedeeld aan de lopende duurzaamheidseffectbeoordeling van de vrijhandelszone en moeten de aanbevelingen daarvan het toekomstige beleid helpen sturen.

b) Handelsliberalisering en samenwerking op het gebied van landbouw- en visserijproducten

Op basis van de resultaten van de landbouwvergaderingen op hoog ambtelijk niveau moet een draaiboek worden opgesteld voor de liberalisering van de handel in landbouwproducten, verwerkte landbouwproducten en visserijproducten, dat voorziet in een regionaal mandaat voor een vergaande liberalisering met een

zeer beperkt aantal uitzonderingen en een tijdschema voor de tenuitvoerlegging, in overeenstemming met de bepalingen en doelstellingen van de associatie-overeenkomsten. Dit zou gepaard gaan met een toezegging voor het opzetten van een **regionaal samenwerkingsprogramma voor plattelandontwikkeling** en optimalisering van kwaliteitsproductie vanaf 2007, in overeenstemming met de doelstellingen van het nabuurschapsbeleid. Aansluitend op de verwachte resultaten van de Euro-mediterrane conferentie van mei in Luxemburg zal de Commissie de Raad een voorstel voor onderhandelingsrichtsnoeren voor de liberalisering van de handel in landbouw- en visserijproducten voorleggen met het oog op de opening van de onderhandelingen in de tweede helft van 2005. **De onderhandelingen zouden binnen een jaar moeten worden beëindigd teneinde de liberalisering van de handel in landbouw- en visserijproducten te laten aansluiten bij de beoogde totstandbrenging van een vrijhandelszone in 2010.**

c) Convergentie van technische voorschriften ter vergemakkelijking van de handel

In de onderlinge aanpassing van technische voorschriften op het gebied van normen en overeenstemmingsbeoordeling ligt een groot potentieel voor handel, investeringen en uiteindelijk economische integratie. Doel is de handel te bevorderen door normen en technische eisen met elkaar in overeenstemming te brengen, de kosten in verband met dubbele tests en certificering te verminderen en de markttoegang op die manier te vergemakkelijken. De werkzaamheden voor de harmonisatie van de economische wetgeving zijn al van start gegaan op basis van het werkprogramma dat op de Euro-mediterrane conferentie van de ministers van Handel in Palermo (juli 2003) werd goedgekeurd, en er werden al enkele belangrijke stappen gezet naar een uiteindelijke harmonisatie en/of wederzijdse erkenning van handelsgerelateerde normen in de hele Euro-mediterrane regio. Met name zijn voor elke partner de wetgevende prioriteiten in kaart gebracht waarop de aanpassingsinspanningen moeten worden geconcentreerd. Nu volgen, in het kader van het Europese nabuurschapsbeleid, gezamenlijke werkzaamheden met het oog op de werkelijke aanpassing en de modernisering van de regelgeving en de infrastructuur, waarbij de vereiste bijstand wordt verleend. Zodra de aanpassingen zijn voltooid en equivalente wetgeving is vastgesteld, kan in de mate van het mogelijke worden onderhandeld over overeenkomsten inzake overeenstemmingsbeoordeling en de aanvaarding van industrieproducten, waardoor “corridors van handelsvoorschriften” worden gecreëerd ten voordele van economische groei en integratie.

d) Economische zuid-zuid integratie

Het Euro-mediterrane proces draait niet alleen om het aanknopen van preferentiële en wederzijdse handelsbetrekkingen tussen de EU en individuele mediterrane landen. Een wezenlijk aspect van het proces van Barcelona is de versterking van de handelsbetrekkingen tussen de mediterrane landen onderling. Alleen zo kan de regionale vrijhandelszone waarnaar de verklaring van Barcelona streeft, tot volle ontplooiing komen. De uitbreiding van de zuid-zuid handelsrelaties in de regio is van vitaal economisch belang voor de mediterrane landen. Uit studies blijkt dat er, als de markten tussen de mediterrane landen worden opengesteld (zuid-zuid handel), omvangrijke onontgonnen economische mogelijkheden kunnen worden aangeboord wat potentiële buitenlandse investeringen betreft. Deze zouden met name worden gevoeld op het gebied van de economische diversiteit en de werkgelegenheid, twee van de grootste uitdagingen voor de regio. Regionale zuid-zuid integratie is, tezamen

met geconsolideerde noord-zuid relaties, van cruciaal belang voor de totstandbrenging van dynamische en gediversifieerde economieën in de mediterrane landen. Een van de jongste ontwikkelingen was de ondertekening van de vrijhandelsovereenkomst van Agadir tussen Egypte, Jordanië, Marokko en Tunesië in februari 2004. In datzelfde jaar werden ook andere vrijhandelsovereenkomsten gesloten, met name tussen Turkije en Marokko, Turkije en Tunesië, en Turkije en de Palestijnse Autoriteit, die alle getuigen van de vooruitgang van de mediterrane regio op het gebied van regionale integratie.

Om tegen de overeengekomen datum van 2010 een volledig ontplooiende vrijhandelsruimte tot stand te brengen in de Euro-mediterrane regio, moeten er echter nog veel meer overeenkomsten worden gesloten en moeten bestaande overeenkomsten tot echte vrijhandelsovereenkomsten worden aangepast. De mediterrane landen moeten daarom meer vaart zetten achter de sluiting van echte vrijhandelsovereenkomsten met elkaar om tegen 2010 de beoogde brede Euro-mediterrane vrijhandelsruimte te creëren, die thans aan een duurzaamheidseffectbeoordeling wordt onderworpen.

Deze vrijhandelsovereenkomsten zullen het tevens mogelijk maken om uitvoering te geven aan de pan-Euro-mediterrane cumulatie van oorsprong. Bij dit systeem van oorsprongscumulatie wordt er immers van uitgegaan dat er preferentiële betrekkingen bestaan tussen de betrokken partners (preferentiële oorsprongsregels zijn per definitie verbonden aan preferentiële regelingen). Van de pan-Euro-mediterrane oorsprongscumulatie worden aanzienlijke voordelen verwacht voor bedrijven, met name een gemakkelijker toegang tot preferenties en een grotere keuze uit bevoorradingsbronnen.

Wat de liberalisering van de handel in diensten en het recht van vestiging betreft, zal de regionale aanpak die vervat is in het regionale meestbegunstigingsbeginsel van het kaderprotocol inzake de handel in diensten, een sterke zuid-zuid integratie garanderen.

Er moet een draaiboek worden overeengekomen voor de totstandbrenging van een vrijhandelsruimte tegen 2010, die voorziet in het vrij verrichten van diensten, vrijheid van vestiging en liberalisering van de handel in landbouw- en visserijproducten, op basis van bestaande bilaterale en regionale vrijhandelsovereenkomsten, waaronder de overeenkomst van Agadir, en het pan-Euro-mediterrane oorsprongsprotocol.

e) Een gezond macro-economisch klimaat

Een gezond macro-economisch klimaat dat op een aangepast fiscaal en monetair beleid berust, moet worden gehandhaafd en geflankeerd door structurele hervormingen die tot doel hebben belemmeringen voor de groei, investeringen en werkgelegenheid weg te nemen. Hierbij moet bijzondere aandacht worden gegeven aan het scheppen van een ondernemingsvriendelijk klimaat, het verbeteren van het bestuur en het herdefiniëren van de rol van de overheid in de economie. De mediterrane partners worden in dit verband aangemoedigd om de economische dialoog waarin de associatieovereenkomsten voorzien, ten volle te benutten om de vooruitgang in het beleid ten behoeve van macro-economische stabilisering en groei te consolideren, overeenkomstig de ENB-actieplannen. **Deze punten zullen aan de**

orde worden gesteld op de ministerconferentie die in juni 2005 in Rabat plaatsvindt.

f) Een Euro-mediterrane ontwikkelingsbank

De mediterrane partners hebben onlangs het belang benadrukt van de oprichting van een *Euro-mediterrane ontwikkelingsbank*. In dit verband zij gewezen op de grote vooruitgang die de EIB heeft geboekt met de Euro-mediterrane investerings- en partnerschapsfaciliteit (FEMIP), die nu 2 miljard euro per jaar aan leningen verstrekt aan de mediterrane partners. De door FEMIP geboekte vooruitgang bij de ondersteuning van de activiteiten van de particuliere sector moet worden geëvalueerd. De Ecofin-Raad heeft in november 2003 besloten tot een evaluatie van het mandaat van FEMIP vóór eind 2006. **De eventuele oprichting van een Euro-mediterrane ontwikkelingsbank moet zorgvuldig worden onderzocht in het licht van de ervaringen met FEMIP en met eerdere beoordelingen van dit idee, alsook rekening houdende met de algemene evaluatie van de externe mandaten van de EIB. De Commissie zal in dit verband in samenspraak met de EIB in 2006 een evaluatie voorleggen.**

g) Vervoer

De ontwikkeling van een Euro-mediterraan vervoersnetwerk dat is gebaseerd op goede verbindingen (tussen de EU en de mediterrane partners alsook tussen de mediterrane partners onderling) en gemeenschappelijke beleidsdoelstellingen, is een absolute voorwaarde voor het effectieve functioneren van de vrijhandelsruimte. De noodzakelijke hervormingen van de regelgeving en de openstelling van de markten moeten ook vergezeld gaan van aanzienlijke investeringen in de infrastructuur. Via FEMIP zijn omvangrijke investeringsmiddelen beschikbaar. **De Euro-mediterrane ministers van Vervoer moeten op een conferentie, tezamen met de EIB, in 2005 hun goedkeuring geven aan een regionaal vervoersinfrastructuurnetwerk met een lijst van prioritaire projecten, en een reeks aanbevelingen aannemen die tot doel hebben de Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van vervoer en de hervormingen in de vervoerssector in de mediterrane landen te stimuleren.**

h) Energie

De geleidelijke totstandbrenging van een Euro-mediterrane energiemarkt vervult een centrale rol in de verwezenlijking van de doelstellingen van de verklaring van Barcelona en de algemene sociale en economische ontwikkeling van de regio. Ten behoeve van de ontwikkeling van een dergelijke markt worden belangrijke subregionale projecten uitgevoerd, zoals de geleidelijke integratie van de elektriciteitsmarkten van de Maghreb-landen in de elektriciteitsmarkt van de EU, de integratie van de gasmarkten in de Mashrek-regio, energieprojecten van gemeenschappelijk belang voor Israël en de Palestijnse Autoriteit, en de bouw van de Medgaz- en de Arab Gas-pijpleiding.

In 2006 moet een conferentie van Euro-mediterrane ministers van Energie plaatsvinden om de subregionale integratie van de energiemarkten en -infrastructuur vooruit te brengen.

i) Milieu en duurzaamheid

De tiende verjaardag van het Euro-mediterrane partnerschap is een geschikte gelegenheid om een groot, duidelijk zichtbaar en ambitieus initiatief op te zetten om de levenskwaliteit van de burger te verbeteren door de vervuiling van de Middellandse Zee voor 2020 op te ruimen. Met dit initiatief zouden alle grote bronnen van vervuiling moeten worden aangepakt, inclusief industriële emissies, stadsafval en in het bijzonder stedelijk afvalwater. Het zou betere perspectieven voor de ontwikkeling van het toerisme openen, de uitputting van de lokale visbestanden helpen stuiten en miljoenen mensen veilig drinkwater garanderen.

Duidelijke politieke steun en grote financiële investeringen zullen vereist zijn voor de vereiste capaciteitsopbouw en ondersteuning op lokaal niveau (inclusief steun voor duurzaam stadsbeheer en mobilisering van lokale actoren), de overdracht van beste praktijken (inclusief geïntegreerd kustbeheer), evenals grote investeringen in de milieu-infrastructuur. Als er een duidelijke verbintenis is om de financiële steun te concentreren op de vervulling van dit doel, moet dit ook verwezenlijkt kunnen worden.

De Commissie stelt voor dat met de mediterrane partners een precies tijdschema wordt overeengekomen voor de vaststelling van maatregelen voor een grondige sanering van de Middellandse Zee tegen 2020. Dit tijdschema zou in 2006 moeten worden vastgesteld.

2.3. Een beter onderwijs voor allen

a) Onderwijs en beroepsopleiding

In de Arab Human Development Reports wordt benadrukt dat het *onderwijs* sterk moet worden verbeterd. Dit knelpunt werd laatst nog in de schijnwerpers geplaatst op het forum voorafgaand aan de ministerconferentie van 11 december 2004 in Rabat. Het zal ook aan de orde komen op het forum voorafgaand aan de conferentie van de ministers van Onderwijs in mei 2005 in Jordanië.

De Commissie is het ermee eens dat uitermate grote belang wordt gehecht aan de ontwikkeling van menselijk kapitaal voor de economische en sociale ontwikkeling van de mediterrane landen. Zij heeft hiervoor 704 miljoen euro uitgetrokken ten behoeve van lopende steunprogramma's voor *onderwijs en beroepsopleiding* in de mediterrane partnerlanden in het kader van het Meda-programma 2000-2006.

Teneinde te garanderen dat de mediterrane partners kunnen participeren in en profiteren van de kennismaatschappij, moet een verhoging van de middelen worden overeengekomen voor onderwijs- en beroepsopleidingsprogramma's die zijn gebaseerd op een partnerschapsaanpak en zijn gericht op de bevordering en de ondersteuning van de doelgerichte hervormingen die deze landen nodig hebben. Dit zou het aandeel van de EU-steun voor deze sectoren fors moeten optrekken. **De Commissie stelt voor een dialoog aan te gaan met de partnerlanden en de lidstaten om de bilaterale samenwerking in de sector onderwijs en beroepsopleiding sterk uit te breiden. Doel zou zijn het aandeel van de financiële steun voor onderwijs vanaf 2007 met ten minste 50% te verhogen, samen met nieuwe inspanningen van de nationale regeringen om in deze sector te investeren.**

De omvang van deze uitdagingen vereist niet alleen een verhoging van de financiële steun van de EU, maar ook meer en betere coördinatie en betrokkenheid van andere donoren zoals de EIB, de Wereldbank en het UNDP. Cruciaal is ook dat de mediterrane partners zelf zich ertoe verbinden een aanzienlijk deel van hun nationale uitgaven te bestemmen voor onderwijs en de bestrijding van analfabetisme en maatregelen te nemen om deze uitgaven efficiënter te maken.

Het leidende beginsel in de EU-strategie is dat de regering van het partnerland een eigen inbreng heeft en dat een evenwichtige aanpak wordt gevolgd, wat de duurzaamheid van de hervormingen op de lange termijn garandeert. De Commissie zal zich blijven inzetten voor het gelijkheidsbeginsel, wat impliceert dat bijzondere aandacht wordt gegeven aan achtergestelde groepen en lokale bevolkingen: analfabeten, meisjes en bevolkingsgroepen in plattelands- en voorstadsgebieden. De Commissie zal ook de inspanningen voor de modernisering van de IT-systemen en de uitbreiding van de toegang tot informatie- en communicatietechnologieën steunen. Dit laatste punt moet op de agenda komen van de Euro-mediterrane ministerbijeenkomst over de informatiemaatschappij die in april in Ierland plaatsvindt.

Het partnerschap moet tot doel hebben de kwaliteit, relevantie en consistentie van het onderwijs en de beroepsopleiding te verbeteren in het licht van de sociaal-economische behoeften van de regio. Het moet ook beogen de onderwijsparticipatie te verhogen en de onderwijsuitval te verlagen, in het bijzonder bij bevolkingsgroepen die met uitsluiting worden bedreigd. **In overeenstemming met de millennium-ontwikkelingsdoelstellingen zouden de EU en de partnerlanden, via een combinatie van steun voor verschillende beleidsvormen, moeten streven naar de verwezenlijking van drie hoofddoelstellingen tegen 2015: de uitroeiing van het analfabetisme in de regio, lager onderwijs voor alle jongens en meisjes, en de opheffing van de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op alle niveaus in het onderwijs. Deze laatste doelstelling vereist een bijzondere inspanning om de participatie van vrouwen in het onderwijs op alle niveaus te garanderen.**

b) Mobiliteit in het hoger onderwijs

Sinds 2002 is in het kader van het Euro-mediterrane partnerschap een reeks initiatieven genomen op het gebied van mobiliteit en academische contacten om het wederzijdse begrip en bewustzijn in de opleidingsfase te verbeteren. Op de ministerconferentie van Valencia in 2002 heeft de Commissie een, nadien door de Raad goedgekeurd, voorstel gedaan om het Tempus-programma uit te breiden tot de mediterrane partners en om de samenwerking in het kader van het Euro-mediterrane Jeugd-programma te intensiveren. Deze activiteiten vormen een aanvulling op de steun voor de hervorming van het onderwijsstelsel. In het kader van het nabuurschapsbeleid zijn de partners overeengekomen om sociaal-culturele en academische uitwisselingen te organiseren. Deze activiteiten vormen een aanvulling op de steun voor de hervorming van het onderwijsstelsel. **Om de bestaande mobiliteitsprogramma's te versterken, is de Commissie voornemens in 2006 een omvangrijke beursregeling voor universiteitsstudenten op te zetten die wordt gefinancierd door haarzelf en de gastlanden in de Euro-mediterrane regio.** Deze beursregeling zou ten uitvoer worden gelegd in het kader van de bestaande instrumenten, dat wil zeggen via een specifiek onderdeel van het Erasmus Mundus-programma (2004-2008) of een versterking van de studentenmobiliteit in het

Tempus-programma. **Een bepaald percentage van deze regeling zal worden gereserveerd voor vrouwen.** De Commissie wil de partnerlanden ook voorstellen te overwegen om kinderen die op het punt staan hun schoolopleiding af te sluiten, de kans te bieden om een volledig schooljaar of een zomercursus in een ander partnerland te volgen. De bevordering van de interculturele dialoog tussen jongeren door middel van uitwisselingen, vrijwilligerswerk en andere informele onderwijsactiviteiten moet worden voortgezet.

Om uitwisselingen tussen EU-lidstaten en partnerlanden te vergemakkelijken, moet gezamenlijk een systeem voor de erkenning van academische en beroepsopleidingen worden opgezet. Hiertoe zouden de partnerlanden moeten overwegen om generische academische titels voor de hele regio in te voeren, die door de EU en internationaal worden erkend.

Gezien de aandachtspunten en doelstellingen van het nabuurschapsbeleid hebben de mediterrane partners er belang bij hun kennis over het Europese integratieproces te verdiepen. Zij zouden daarom met de EU moeten overeenkomen om het volgen van Europese studies aan hun academische instellingen aan te moedigen.

2.4 Justitie, veiligheid en vrijheid, inclusief migratie en sociale integratie

De samenwerking zou moeten worden versterkt om gemeenschappelijke acties inzake justitie, vrijheid en veiligheid op te zetten in het Middellandse-Zeegebied. De gezamenlijke bestrijding van veiligheidsrisico's zoals georganiseerde misdaad, mensenhandel en terrorisme, alsook de herwaardering van het bestuurlijke proces en de ontwikkeling van democratie, mensenrechten en de rechtsstaat zullen de mediterrane partners nader tot de EU helpen brengen.

De goedkeuring van het regionale kaderdocument in Valencia en de daaropvolgende tenuitvoerlegging van het regionale programma voor justitie, vrijheid en veiligheid vormden een echte stap voorwaarts, die ook de samenwerking op bilateraal niveau heeft bevorderd.

Nu moeten nieuwe programma's en acties worden opgezet om de hervorming van en de samenwerking tussen rechtstelsels bij de bestrijding van de georganiseerde misdaad, drugs en terrorisme te bevorderen en te zorgen voor een gezamenlijke aanpak bij het beheer van migratiestromen.

De Commissie is de mening toegedaan dat de associatieovereenkomsten en de ENB-actieplannen een uitermate belangrijke rol spelen, met name via de institutionele dialoog die wordt gevoerd in het subcomité "justitie en veiligheid" en de werkgroep "migratie en sociale zaken".

De *twinning* tussen de overheden van de EU en de mediterrane partners blijkt op dit specifieke gebied bijzonder nuttig te zijn en moet verder worden bevorderd. Proefprojecten kunnen worden ondersteund via de ENB-actieplannen en het nieuwe ENB-instrument.

Migratie en sociale integratie van migranten liggen bijzonder gevoelig. Bijna vijf miljoen burgers uit de mediterrane partnerlanden wonen nu legaal in de EU. De

meesten van hen zijn van Marokkaanse, Algerijnse of Turkse afkomst⁴. Door de demografische ontwikkelingen in de EU zijn evenwel nieuwe migranten vereist om de beroepsbevolking te versterken⁵. In plaats van zich te concentreren op het verminderen van de migratiedruk, zouden de partners gezamenlijk een strategischere aanpak moeten vaststellen die de voordelen van migratie voor alle partnerlanden beoogt te optimaliseren. Deze aanpak zou onder meer een intensievere samenwerking inhouden om de menselijke tragedies te voorkomen die in het Middellandse-Zeegebied plaatsvinden bij pogingen om de EU illegaal binnen te komen. Het voorkomen van verder verlies van mensenlevens moet een duidelijke prioriteit van het partnerschap zijn.

De associatieovereenkomsten en de ENB-actieplannen zullen helpen bijdragen aan het gezamenlijke beheer van mensenstromen (inclusief vergemakkelijking van visumprocedures) en de integratie van migranten. Enkele associatieovereenkomsten hebben enige vooruitgang naar een gelijke behandeling van migrantenwerknemers in de hand gewerkt. De inspanningen moeten worden voortgezet om de integratie in het gastland te bevorderen, onder meer door de strijd tegen discriminatie en sociale uitsluiting te intensiveren. Het nieuwe ENB-instrument kan worden ingezet ter bevordering van een alomvattende aanpak met onder meer grensoverschrijdende samenwerking tussen de partners onderling en tussen de partners en hun bureaus; ook de mogelijkheden voor de oprichting van een Euro-mediterraan centrum voor migratiestudies zouden kunnen worden bekeken. Alle aspecten moeten in overweging worden genomen, inclusief de verzoeken van de Arabische partners voor een debat over de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat en voor een studie van de arbeidsmarkten in de EU en de partnerlanden.

Na grondige voorbereidingen op hoog ambtelijk niveau zouden de Euro-mediterrane ministers van Sociale Zaken, Justitie en Binnenlandse Zaken moeten bijeenkomen, ten laatste in 2007, om een reeks verdere acties ter bevordering van de samenwerking op deze gebieden vast te stellen. De rol van de lokale autoriteiten en de civil society bij de aanpak van deze kwesties mag niet uit het oog worden verloren.

2.5 Terrorisme

Sinds 1995 zijn de veiligheidsrisico's voor de landen van het partnerschap sterk toegenomen. Dit komt het duidelijkst tot uiting in de strijd tegen het terrorisme. Er is vooruitgang geboekt met de versterking van de samenwerking tussen de politie, gerechtelijke en andere autoriteiten en dit proces zal worden voortgezet in de tweede fase van het regionale programma; er is evenwel nog veel werk voor de boeg om het vertrouwen te wekken dat noodzakelijk is voor een intensievere uitwisseling van informatie over gevaarlijke organisaties en personen. Het is duidelijk geworden dat bilaterale samenwerking tussen staten tekortschiet in de strijd tegen het wereldwijde gevaar van terrorisme. Sinds 2001 zijn er in de Euro-mediterrane landen ernstige

⁴ Deze gegevens zijn afkomstig uit het jaarverslag over asiel en migratie (2001), dat on line kan worden geraadpleegd via http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_entre/asylum/statistical/doc_annual_report2001en.htm.

Er zij op gewezen dat deze cijfers uitsluitend betrekking hebben op personen van niet-EU-nationaliteit en dat zij geen voormalige niet-EU-onderdanen uit de mediterrane landen omvatten die genaturaliseerd zijn en de nationaliteit van hun gastland hebben verworven.

⁵ Groenboek over het beheer van de economische migratie: een EU-aanpak – COM (2004) 811 def.

terroristische aanslagen gepleegd, maar de regionale dialoog over de aanpak daarvan is al te vaak stukgelopen op meningsverschillen over definities.

De partners moeten een tweesporenaanpak overeenkomen die enerzijds een grotere praktische samenwerking in de strijd tegen het terrorisme omvat en anderzijds een volledige eerbiediging van de mensenrechten en een politieke dialoog over de oorzaken van het terrorisme. Voorts **stelt de Commissie voor dat de Euro-mediterrane partners besprekingen starten over een gedragscode inzake maatregelen ter bestrijding van terrorisme, inclusief de financieringsaspecten daarvan zoals voorgesteld door de Arabische partners, teneinde vóór eind 2007 tot een overeenkomst te komen.**

De samenwerking op bilateraal niveau moet worden versterkt en de desbetreffende maatregelen in de ENB-actieplannen moeten volledig ten uitvoer worden gelegd. Eveneens belangrijk is een brede geografische aanpak, die op het gebied van de samenwerking ook de landen bezuiden de Sahara moet omvatten. Initiatieven zoals de oprichting van een regionaal centrum voor terrorismebestrijding in Algiers worden daarom toegejuicht.

2.6 Massavernietigingswapen en EVDB

De EU en haar mediterrane partners ijveren gezamenlijk voor de verwezenlijking van de in de verklaring van Barcelona neergelegde doelstellingen, namelijk dat het Middellandse-Zeegebied vrij is van massavernietigingswapens en dat alle landen van de regio hun internationale verplichtingen op dit gebied onverkort nakomen en uitvoeren. Deze doelstellingen zijn opgenomen in de met Syrië geparafeerde associatieovereenkomst en de ENB-actieplannen.

De Commissie verheugt zich over het initiatief van de secretaris-generaal / hoge vertegenwoordiger om een workshop over dit thema te organiseren. Deze workshop zal plaatsvinden in 2005. De partners moeten voor een effectieve samenwerking zorgen om hun verplichtingen uit te voeren met name wat de controle op de uitvoer, doorvoer en eindbestemming alsook de handhavingprocedures betreft. De Commissie is bereid de mogelijkheid van passende technische bijstand op dit gebied te onderzoeken.

De samenwerking in het kader van het Europese veiligheids- en defensiebeleid (EVDB) moet verder worden ontwikkeld op regionale, subregionale of bilaterale basis teneinde meer bekendheid te geven aan de mogelijkheden tot samenwerking bij activiteiten op het gebied van conflictpreventie en crisisbeheer. Het komende seminar dat in juni in Athene wordt georganiseerd, biedt een dergelijke kans.

2.7 Het vredesproces in het Midden-Oosten

Uit de evaluatie blijkt dat aanhoudende conflicten een obstakel vormen voor de vooruitgang in het partnerschap. Dit geldt in het bijzonder voor het vredesproces in het Midden-Oosten. In het door de Arabische partners opgestelde document⁶ wordt hier sterk de nadruk op gelegd. Er zijn veelbelovende tekenen van vooruitgang na de

⁶ Op 31 januari hebben de Arabische partners van het proces van Barcelona een document opgesteld met de titel «Elements of the Arab contribution to the evaluation and enhancement of the Barcelona Process».

recente ontmoeting van de Israëlische eerste minister met de president van de Palestijnse Autoriteit. Het proces van Barcelona kan een bijdrage leveren aan het vredesproces, ook al is het niet het forum om tot een regeling te komen. De partners moeten er bij het “kwartet” op aandringen om hun inspanningen te versterken, en zich inzetten voor de tenuitvoerlegging van de doelstelling van de routekaart, namelijk de oprichting van een democratische Palestijnse staat die in vrede en veiligheid met Israël samenleeft, als richtinggevend raamwerk voor het vredesproces tussen Israël en Palestina. Het Euro-mediterrane partnerschap moet de samenwerking tussen de partijen, met name in de industrie en de economie, blijven ondersteunen als aanvulling op het politieke proces. In het kader van een regeling zou het partnerschap Europa de instrumenten moeten aanreiken om de bereikte vrede te helpen handhaven, door middel van een charter voor vrede en stabiliteit en de sterkst mogelijke integratie van alle partners in de Europese ruimte via het nabuurschapsbeleid.

2.8 Bijdrage aan de oplossing van andere conflicten

Voorts moet de EU duidelijk maken dat zij wil meewerken aan de oplossing van andere conflicten in de regio, zoals in de westelijke Sahara, waarmee een groot obstakel zou worden weggenomen voor de ontwikkeling van het verdere integratieproces in de Unie van de Arabische Maghreb. In deze context speelt de EU-steun voor regionale integratie in de Maghreb al een belangrijke rol.

2.9 Civil society

In deze context zouden met de steun van de bestaande regionale programma's en de Anna Lindh-stichting virtuele netwerken van universiteiten in de Euro-mediterrane regio kunnen worden opgezet. De stichting zou moeten worden ingezet om de rol van de civil society in het proces te bevorderen, stereotypen en vijandbeelden die uit onwetendheid voortvloeien, te overwinnen en een echt partnerschap tussen volkeren tot stand te helpen brengen. In overeenstemming met een idee dat al in de verklaring van Barcelona is opgenomen, zou een regionale strategie “tegen racisme, vreemdelingenhaat en onverdraagzaamheid” moeten worden opgezet in het kader van de partnerschapsinstrumenten, inclusief de Anna Lindh-stichting.

Wat de civil society en de sociale partners betreft, moeten mechanismen worden overeengekomen die hen een prominentere rol in het partnerschap toekennen. Dit zou kunnen gebeuren door de deelname van organisaties van de civil society aan algemene of sectorspecifieke raadplegingen op regionaal en nationaal niveau te bevorderen, zodat zij hun standpunten over alle kwesties die verband houden met het partnerschap, op een omstandiger en effectievere wijze kenbaar kunnen maken. Wat de tenuitvoerlegging van de associatieovereenkomsten en het Europese nabuurschapsbeleid betreft, zou kunnen worden afgesproken om voor en na ieder subcomité voor mensenrechten en democratisering een periodieke voorbereidende vergadering met de organisaties van de civil society te beleggen.

Gelijke kansen voor mannen en vrouwen is een horizontaal thema dat een invloed heeft op de menselijke en economische ontwikkeling.

Het zou nuttig zijn een Euro-mediterrane conferentie van regerings-vertegenwoordigers en de civil society te organiseren om het belang van dit

thema sterker over het voetlicht te brengen en praktische maatregelen te nemen om de situatie te verbeteren. Deze conferentie zou in 2006 moeten plaatsvinden en concrete ideeën voor de toekomst moeten opleveren, die via het nabuurschapsbeleid en het financieringsinstrument ervan tot praktische resultaten moeten voeren.

Het jaar 2005 markeert ook de tiende verjaardag van de verklaring van Peking en het slotdocument inzake vrouwenrechten; op beide Euro-mediterrane bijeenkomsten zou het belang dat het proces van Barcelona aan de versterking van de rol van de vrouw hecht, sterk tot uiting moeten komen. **De Commissie steunt onverminderd de inspanningen van het Arab International Women's Forum om op dit gebied vooruitgang te maken, en stelt voor om een netwerk op te zetten van vooraanstaande vrouwen uit het bedrijfsleven, de kunstwereld, de politiek en de civil society dat de hele regio omspannt.**

3. TIJDSHEMA VAN DE BELANGRIJKSTE INITIATIEVEN

Op basis van het bovenstaande beveelt de Commissie aan dat op de ministerbijeenkomsten van 2005 in Luxemburg en Barcelona overeenstemming wordt bereikt over onderstaande initiatieven voor het partnerschap:

2005	– De Euro-mediterrane partners moeten op vrijwillige basis regionale onderhandelingen over de liberalisering van diensten en het recht van vestiging aanvatten. De Commissie zal de Raad in dit verband onderhandelingsrichtsnoeren ter goedkeuring voorleggen.– De Euro-mediterrane partners moeten een draaiboek voor de liberalisering van de landbouw, inclusief verwerkte landbouwproducten en visserijproducten, vaststellen. De Commissie zal de Raad onderhandelingsrichtsnoeren ter goedkeuring voorleggen met het oog op de opening van onderhandelingen met de partnerlanden.– Het pan-Euro-mediterrane oorsprongsprotocol zal vanaf 2005 in de hele Euro-mediterrane regio geleidelijk ten uitvoer worden gelegd.– Organisatie van een workshop over massavernietigingswapens in 2005.– Vóór het jaareinde moet een Euro-mediterrane bijeenkomst van de ministers van Vervoer, waaraan ook de EIB deelneemt, worden georganiseerd om goedkeuring te verlenen voor een regionaal vervoersinfrastructuurnetwerk dat is verbonden met het Trans-Europese vervoersnetwerk, en om overeenstemming te bereiken over de prioriteiten van de Euro-mediterrane samenwerking op het gebied van vervoer voor de komende jaren.– In Rabat zal een ministerconferentie over economische en financiële aangelegenheden plaatsvinden.
2006	– Er zal een Euro-mediterrane conferentie worden georganiseerd over mensenrechten en democratisering, die op subregionaal niveau is voorbereid.– De werkzaamheden voor de onderlinge aanpassing van technische voorschriften, normen en certificeringsprocedures zouden geïntensiveerd moeten zijn om de weg

te bereiden voor onderhandelingen over overeenkomsten inzake overeenstemmingsbeoordeling.

- Er moet een Euro-mediterrane conferentie over de gelijkheid van mannen en vrouwen plaatsvinden met de participatie van regeringsvertegenwoordigers, de civil society en de sociale partners. De conferentie moet gewijd zijn aan de vergelijking van beste praktijken die in de regio worden toegepast om de rol van vrouwen in de maatschappij en hun bijdrage aan de menselijke ontwikkeling te versterken.
- Vaststelling van een tijdschema met concrete maatregelen voor een grondige sanering van de Middellandse Zee tegen 2020.
- In het licht van de ervaring met FEMIP en na raadpleging van de partnerlanden zal de Commissie voor het einde van het jaar de mogelijkheid tot oprichting van een Euro-mediterrane ontwikkelingsbank evalueren.
- De Commissie zal een beursregeling voor universiteitsstudenten opzetten, hetzij in het kader van het bestaande Erasmus Mundus-programma hetzij door een versterking van de mobiliteitsactiviteiten van het Tempus-programma.
- Er moet een Euro-mediterrane bijeenkomst van de ministers van Energie plaatsvinden om de subregionale integratie van energiemarkten en -infrastructuren vooruit te brengen.

2007 – De Euro-mediterrane partners moeten voor het einde van het jaar overeenstemming bereiken over een gedragscode inzake maatregelen ter bestrijding van het terrorisme.

- Er moet een Euro-mediterrane conferentie van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken plaatsvinden, met participatie van de lokale overheden, over het beheer van migratiestromen en sociale integratie.
- Een regionaal programma voor plattelandontwikkeling en optimalisering van kwaliteitsproductie moet worden vastgesteld.
- Na raadpleging van de partnerlanden dient het aandeel van de middelen voor bilaterale samenwerking op het gebied van onderwijs in de nationale en regionale indicatieve programma's met 50% te worden verhoogd.
- De faciliteit voor democratie zal in werking treden.

2010 – Alle zuid-zuid vrijhandelsovereenkomsten, inclusief betreffende diensten en het recht van vestiging alsook landbouw, moeten gesloten en ten uitvoer zijn gelegd tegen het einde van het jaar.

- Voltooing van de Euro-mediterrane gas- en elektriciteitsmarkten en infrastructuurverbindingen.